

شیخ الاسلام محمد بن عبد الوہاب

الأصول الثلاثة

بہ کسروی

ورکیزانی

فیضان محمد عبد

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.forumarabia.com

الاصول الثلاثة
به كوردی

الاصول الثلاثة

به كوردی

- ١- خوات كییه؟
- ٢- دینت چییه؟
- ٣- پیغه مبهرت كییه؟

نووسینی

شیخ الاسلام محمد بن عبدالوهاب

ومرگیرانی

نهوا محمد سعید

ماڻي له چاپډانه وهی پاريزراوه بډ نوسينگه ی ته فسیر

ناوی کتیب:	الاصول الثلاثة به کوردی
نوسونک:	محمد عبدالوهاب
وهرگیرانوسی:	نخوا محمد سعید
بلاوکردنومو:	لوسینگه ی ته فسیر بډ بلاوکردنومو راگه بالدين
نهځننه سازی:	جمعه صديق کاکه
خځنه ت:	لهوزاد کوځی
هرگ:	امین مخلص
نؤره و سلی چاپ:	به کم ۱۴۳۱ هـ - ۲۰۱۰ ز
تیرال:	۲۰۰۰ ډانه

له بهرنیو بهرامی گلی کتیبخانه کان (مارمې سپاردلی (۹۷۹) ی سلی ۲۰۰۹ ی درلوملن

بډ بلاوکردنومو و واکه یانن

همچیز - شمعی دندکا - ژیر کونلی شهرین پلاص

ت: ۲۲۲۱۶۹۵ - ۲۲۲۰۹۰۸ - ۲۵۱۸۱۳۸

موبایل: ۰۷۷۰ ۱۳۸ ۷۲ ۹۱ - ۰۷۵۰ ۴۶۰ ۵۱ ۲۲

tafseeroffice@yahoo.com

tafseeroffice@maktoob.com

altafseer@hotmail.com

www.al-tafseer.com

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

خوینهری به‌پێژ: ره‌حمه‌تی خوات لی بی، نه‌وه
بزانه، ئیمه‌ دهبی چوار مه‌سه‌له‌ فیربین و بیزانین:
یه‌که‌م: زانست و زانین، که بریتیه‌ له‌ ناسینی
خوا(الله)و، ناسینی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی و، ناسینی ئیسلام
به‌ به‌لکه‌وه‌.

دووه‌م: کارکردن به‌م زانست و زانینه‌.
سییه‌م: بانگه‌وازیکردن بۆ نه‌م زانسته‌.
چواره‌م: ئارامگرتن له‌ سه‌ر نه‌وشتانه‌ی دهبه‌.
مایه‌ی نازار له‌و پێگایه‌.

به‌لکه‌ی راستی نه‌م چوار مه‌سه‌له‌یه‌ش^١،
فه‌رمایشتی خوای گه‌وره‌یه‌، که دمه‌هرموی:

---

^١ به‌لکه‌ی مه‌سه‌له‌ی یه‌که‌م، زانست و زانین بریتیه‌ له‌ ﴿إِلَّا
الَّذِينَ آمَنُوا﴾ چونکه ئیمان، ته‌نها به‌زانست و زانینه‌وه‌ دهناسری،

﴿وَالْعَصْرِ ۝١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ خَيْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا
بِالصَّبْرِ ﴿٢﴾ العصر

واته: سویند به پۆژگار، که کاتیکه بۆ زیانی
نهوهکان و ههلسورانی کارهکان، بهراستی مرووف له
تیاجون و ماثویرانیدایه، گهر بریوی به خوی به

که بریتیه له ناسینی خوی گه ورمو ناسینی پیغه مبه ره که ی ۱
و، ناسینی دینی نیسلام به به لگه وه، به لگه ی مه سه له ی دووهم
بریتیه له ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ ، که نه مهش کار کردنه به
زانسته که.

به لگه ی سنیهم بریتیه له، ﴿وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ﴾ ، نه مهش
بانگه وازییه بۆ زانست و کردموه.

به لگه ی مه سه له ی چوارهم بریتیه له، ﴿وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ نارام
گرتن له سه ر ئازارو ژان له پیناو بانگه وازیگر بۆ زانست و
کردموه.

به روانه، "جامع شروح الثلاثة الأصول" لجمع من العلماء دارالهیثم
القاهرة و دار ابن الجوزي القاهرة . الطبعة الأولى
٢٠٠٧ ص ٤٠ (و مرگیز)

دهسه لات نه بوو، تهنهئا نهو كهسه زهرمر مهندينه، كه
 برپواى به خواهيئا بئ و شوين پيغه مبه ره كهى
 كه وتبئ و، كرده وهى باشى نه نجام دابئ و،
 برپو دارانيش ناموزگارى يه كترى بكه ن بهو حق و
 راستيهى، كه به يامى خوا هيئاويه تى، هه روهها
 ناموزگارى يه كتر بكه ن به ئارامگرتن له سهر
 نهو كارانهى، كه خوا فه رمانى پيكر دووه و، وازه ينان
 لهو كارانهى، كه خوا هو شداريداوه نه كرى و،
 رازييون بهو به شهى، كه خوا بوئ داناوه. دهر باره ي
 كه وره ي سورته ي (العصر)، پيشه وا شافيعى:
 گوتويه تى: (لر ما أنزل الله حجة على خلقه إلا هذه
 السورة لكَفَتْهُمْ) واته: گهر خواى گه وره تهنهئا نه م
 سورته ي بو مروفايه تى بناردبا، كه بكرته
 به پرموو مهنه ج، نهوا نه ومنده يان بهس بوو.

بوخاريش گوتويه تى: زانست و زانين، له
 پيش گوته و كرده وميه، به لگه ش فه رمايشتى خواى

بهرزو مهزنه، که دمه‌رموئ: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ... بزانه جگه له خودا، که‌سی دیکه شایه‌نی په‌رستن نییه‌و، داوای لی‌خو‌شبون بو خوت و موسلمانان بکه﴾ محمد: ۱۹

له‌م نایه‌ته‌دا زانست و زانینی پیش گوته‌و کرده‌وه (قول و عمل) ی خستوه.

خوینه‌ری به‌پ‌یز، به‌ر په‌حمه‌تی خوا که‌وی، بزانه، پی‌ویسته له سه‌ر گشت پی‌او و ئا‌فره‌تی موسلمان، ئه‌م سی مه‌سه‌له‌یه بزانی و کاریان پی‌ بکات:

یه‌که‌م: خوا ئیمه‌ی به‌دی‌ه‌ئناوه‌و، رزق و رۆزی داوین و، ئیمه‌ی فه‌رامۆش نه‌کردوه‌و، به‌ل‌کو پی‌غه‌مبه‌ریکی بو ئاردوین؛ هه‌ر که‌سی به‌گوئی بکات، ده‌چ‌ینه به‌هه‌شته‌وه، به‌ل‌گه‌ش فه‌رمایه‌تی خوای که‌وره‌یه، که دمه‌رموئ: ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ

رَسُولًا شَهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾ فَعَصَىٰ
فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾ ... نِيْمَه
پيڻغه مبه ريكمان ږدوانه كرد، تا شايت بي
به سه رتانه وه؛ هه روډك بو ئالي فيرعهون
پيڻغه مبه ريكمان به ږي كرد، فيرعهون به قسه ي
پيڻغه مبه ره گه ي نه كرد؛ نه وسا نيمه ش نازاريكي
به ژانمان دا ﴿ المزل ١٥ - ١٦

دووهم: خوا رازي نابي له عيباده تكدردن و
به رستنيدا، هيچ كه سي نه فريشته ي نزيك و نه له
پيڻغه مبه ران بكرينه هاوبه ش، به لگه ش فه رمايشتي
خوای گه ورديه، كه دمفه رموي: ﴿ وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا
تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ... مزگه وته كان مالي خودان، له
گه ل خودا، هاواري كه سي تر مه كهن ﴿ الجن: ١٨

سييه م: هه ركه سي به قسه ي پيڻغه مبه ر بكات و
خوا به يه ك بزاني، نا بي و بو ي دروست نيه

دۆستایه‌تی و خۆشه‌ویستی بۆ ئه‌وه‌که‌سانه بنوێنی،
که دزایه‌تی خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ده‌که‌ن، با ئه‌و
که‌سانه‌ش نزیک‌ترین که‌س بێت، به‌لگه‌ش فه‌رمایه‌ستی
خوای که‌وره‌یه، که ده‌فه‌رموی: ﴿لَا يَجِدُ قَوْمًا

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ

وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ

إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ

الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي

مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا

عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ....

تۆ نابینی ئه‌وانه‌ی باوه‌ریان هه‌یه به‌خوداو به‌پوژی

سه‌لا (قیامت)، نابـ هه‌رگیز ببنه‌ دۆستی

ئه‌وه‌که‌سانه‌ی پیچه‌وانه‌ی خوداو پیغه‌مبه‌ری خودان.

ته‌ناته‌ت ئه‌گه‌ر باوکیشیان، یان مناله‌کانیان، یان

برایان، یان له‌هۆزه‌که‌ی، خۆیان بن، که ئه‌مانه‌ خودا

بپروای له دلیان جیگیر کردوه و به هیژنکی جیگیر
 کردووو به هیژنکی تایبته تی خوئی یاری کردون؛
 دمیان نیړتته باغاتیک، که جوږاریان به بهردا دپروات
 و هه تا سهر ههر له وئی دهن؛ خودایان لی رازی بووو
 نه وانیش له خودا رازین. نه وانه کوومه لی خودان؛
 باش بزانن ههر کوومه لی خوا رزگارن ﴿المجادلة: ۲۲﴾.

خوینەری بەرپێز: خوا رێنمونیت بکات بۆ تاعەتی
کردنی خوا، بزانی، کە رێگای راستی شەریعەتی
ئێبراهیم، ئەو دیە کە تەنھا خوا بپەرستی بە پاکژی
و لەسەر دینەکە ی ئەو بیت! هەر بۆ ئەمەش، خودا
فەرمانی بە گشت خەڵکی کردووە بۆ پەرستنی بەدی
هیناون، هەروەک خودا دمهەرموی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ
الْإِنْسَ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ...﴾ جنۆکەو ئادەمیزاد،
تەنھا بۆ پەرستن بە دیە هیناون ﴿الذاریات: ۵۶﴾.

مانای (يعبدون) بریتیه لهوهی خوا به یهک
 بزنان و هاوبهشی بۆ پهیدا نهکهن، که ورهترین
 شت، که خوا فهرمانی پیکردوه یهکخوا بهرستییه ،
 بهواتای له په رستندا تهنها ئه و بپهرستی. که ورهترین
 شتیش ، که خوا هه دمهغهی کردووه بکری بریتیه له
 هاوبهش بۆ خوا دانان (الشرك)، واته: له گهڵ خوا
 هاوارو بانگی شتی دیکه بکات، به لگهش فهرمودهی
 خوای گه ورهیه، که دمه فرموی: ﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا
 تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا....﴾ خوا بپهرستن و هیچ شت
 مه کهن به هاوبهش و شه ریکی ﴿النساء: ۳۶﴾.

که ر پێیان گوته: سێ بنه ماکه (الأصول الثلاثة)
 چییه، که پێویسته مڕۆف بیزانی؟

بنه‌مای یه‌که‌م : خوا به‌دیهینه‌ره

بلّی: دمبج به‌نده، خوای په‌رومردگاری بناسی و
نایینه‌که‌یی و پیغه‌مبه‌ره‌که‌یی، که (محمد ﷺ)ه
بناسی، گهر بیت گوترا: په‌رومردگارت کییه؟

بلّی: په‌رومردگاری من، خوا(الله)یه، نه‌و خوایه‌ی
منی پیگه‌یاندوده‌و به‌ نیعمه‌ته‌کانی، هه‌موو جیهانی
پیگه‌یاندوده، هه‌ر نه‌و شایسته‌ی په‌رستنی منه‌و،
که‌سی دیکه‌م نییه‌ شایه‌نی په‌رستنم بیت، به‌لگه‌ش
فه‌رمایشتی خوای گه‌ورمیه، که دمفه‌رموی: ﴿وَالْحَمْدُ
لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ... سوپاس بو‌ خوا، که راهینه‌رو
په‌رومردگاری جیهانه ﴿الفاتحة: ۲

هه‌روه‌ها جگه‌ له‌ خوا، نه‌وا هه‌موو شتیک
جیهانه‌و به‌ دیهینه‌راوه، منیش یه‌کیکم له‌و جیهان و
به‌ دیهینه‌راوه.

ههروهها نایهتی: ﴿إِن رَّبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ
يَغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَيْثُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ
مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ ... پهرومردگار تان خوداییکه، که
ناسمانهکان و زه‌مینى؛ له شهش پوژاندا دروستکرد.
ئه‌وجا له سهر ته‌ختى فه‌رمان‌پروایى دامه‌زرا. پوژى
به شهوى ده‌پوشى و پوژیش ده‌که‌ویته شوینى
شهوى. خوړو مانگ و نه‌ستیرانى به‌دیھیناو ههر له
ژیر فه‌رمانى نه‌ودان، به‌دیھینان و فه‌رمان ههر بو
ئه‌وه زوړ و زه‌به‌ندمیه، پیروژى خودایى، که
په‌رومردگارى گشت جیهانه ﴿الأعراف: ۵۴

په‌رومردگاریش (الرَّب) بریتیه له په‌رستراو،
به‌لگه‌ش فه‌رمايشتى خواى گه‌وره‌یه، که
دغه‌رموى: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ

وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ
الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ
أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾ ئەو خەلکینه هەر ئەو
خوايه بپهرستن، که ئیوه و زۆری تریشی بپیش ئیوه
وەدیھێناوه، بەشکو خۆتان بپاریزن، ئەو خودایه
زەوی بۆ کردون بەپرایەخ، ئاسمانی بۆ بەرزکردنەوهو
ئاویکی لەو حەوايهوه بۆ باراندن؛ هەموو جوۆره
بەرەوبوی - بە هۆی ئاوهوه - بۆ رواندن، دەی که
ئەووت زانیوه، چۆن شەریک بۆ ئەو خوايه پەیدا
دەکەن؟ ﴿البقرة: ۲۱-۲۲﴾.

ئێبن کەئیر گوتووێهتی: هەر بەدیھێنەری ئەم
شتانە، شایستەى پهرستن و بەندایەتى بۆ کردنە.

جۆره‌گانی خوا په‌رستی، که خوا فه‌رمانی
 بێ‌کردوه، وه‌ک ئیسلام و ئیمان و، چاکه‌و دوعاو
 ترس و داواو ئاوات و، پشت به‌ستن و ملکه‌چی و
 گه‌رانه‌وه‌و، داوا‌ی یارمه‌تی کردن و هاوار کردن و
 سه‌ره‌برین و نه‌زرو، شتی دیکه‌، له‌و جۆره
 خواپه‌رستیانه‌یه‌، که خوا فه‌رمانی‌کردوه، هه‌ر
 هه‌مووی بۆ خوا بی‌ت، به‌لگه‌ش فه‌رمایه‌شتی خوا‌ی
 گه‌وره‌یه‌، که دمه‌فرموی: ﴿وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا
 مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ... مزگه‌وته‌کان هی خودان، له‌گه‌ل خوا
 هاواری که‌س مه‌که‌ن﴾ الجن: ١٨

جا هه‌ر که‌سی شتێک له‌وانه‌ی باسکرا بۆ غه‌یری
 خودا بکات؛ نه‌وه‌که‌سه‌ بێ‌ به‌روا و کافره‌، به‌لگه‌ش
 ئایه‌تی: ﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ
 فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ... هه‌ر
 که‌سی‌که‌ش وێرایی خودا- هانا بۆ که‌سی‌کی تر به‌ری

و به لگهش له دهستا نه بێ، په روو مردگاری ده پکیشیته
پای حیساب و نه و پې نه زانانه هه رگیز پرگار نابن ﴿
المؤمنون: ۱۱۷

له فه رمووده ی پیغه مبه ر ﷺ هاتووه، که (الدعاء
مُعُ الْعِبَادَةِ... نزاو دوعا مؤخ و پوخته ی عیبادمه)'.
به لگهش فه رمایشتی خوای گه ورمیه، که دمفه رموی:
﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ
يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ...
په روو مردگارتان گوتویه: له بهرم بپارینه وه، نه وسا به
دهنگتانه وه دیم. نه و که سانه ی — هه ر له بهر خو
به زل زانین — نایه نه وئ بمپه رستن، به زه بونی
ده چنه دو پر جه هه نده مه وه ﴿ غافر: ۶۰.

۱- نه م فه رمودیه ترمذی گپراویه ته وه مو لاوازه (ضعیف) ه بپروانه:
(الضعیف) الجامع (۲۰۰۲) به لام بیژه (لفظ) ی الدعاء هو العبادَة ...
نزاو دوعا، خو ی عیبادمه) به (صحیح) هاتووه. اخرجه الأربعة،
واحمد وغيرهم وصححه الألباني. جامع شروح الأصول الثلاثة
لمجموعة علماء ص ۳۱۰ دار الإيمان (ومرگیز)

به‌لگهی ترسانیش بریتیه له فه‌رمایشتی خوا:
﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُواْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ ... نَبِؤُهُ لَه وَا
ترستان نه‌بی و، نه‌گهر بروادارن دهبی هه‌ر ته‌نها
له‌من بترسن﴾ آل عمران: ١٧٥

به‌لگهی داواو هیواو ئاوات دهبی هه‌ر له خوابی
بریتیه له فه‌رمایشتی خوا، که دمفه‌رموی: ﴿فَن كَانَ
يَرْجُواْ لِقَاءَ رَبِّهٖ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖ
أَحَدًا ... هه‌رکی له‌نگۆ بو‌دیداری په‌رومردگاری به
ئاوته، باکاری چاک بکاو له‌غیری په‌رومردگاری
خوی هیچ که‌سی دیکه نه‌په‌رستی﴾ الکهف: ١١٠

به‌لگهی پشت به‌ستن بریتیه له فه‌رمایشتی
خوای گه‌وره، که دمفه‌رموی: ﴿وَعَلَى اللّٰهِ فِتْوٰكُلُوْاْ إِن
کُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ... نه‌گهر ئیوه، برواتان به‌خودا
هه‌یه، پشت به‌خودا به‌ستن﴾ المائدة: ٢٣ ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ

عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ... هه‌رکه‌سی خوی به خوا
 بسپیری و پستی پی ببه‌ستی، نه‌وی به‌سه (الطلاق: ۳)
 به‌لگه‌ی هی‌واو هومی‌د و ترس و ملکه‌چی،
 فه‌رمایشتی خ‌وای گه‌ورمیه، که دمفه‌رموی: ﴿إِنَّهُمْ
 كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا
 وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَلِيعِينَ ... به هومی‌دو
 به‌ترسه‌وه له به‌رمان ده‌پارینه‌وه و له‌ناست ئیمه
 ملکه‌ج بون (الأنبياء: ۹۰)

به‌لگه‌ی گه‌پانه‌وه، فه‌رمایشتی خ‌وای گه‌ورمیه، که
 دمفه‌رموی: ﴿وَأَنبِئُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ...
 بکه‌پینه‌وه لای په‌رومردگاری خ‌وتان و ملکه‌چی
 نه‌وبن (الزمر: ۵۴)

به‌لگه‌ی دا‌وای یارمه‌تیکردن، فه‌رمایشتی خ‌وای
 گه‌ورمیه، که دمفه‌رموی: ﴿إِنَّاكَ تَبَدُّ وَإِنَّاكَ ... هه‌ر تو

دهپهرستین و داوای یارمه‌تی ههر له تو
دهکه‌ین... ﴿الفاتحة: ۵

له فهرموده‌ی پیغه‌مبه‌ریشدا هاتوو: ((إذا
استعنت فاستعن بالله ... گهر داوای یارمه‌تیت کرد؛
داوای یارمه‌تی له خوا بکه))

به‌لگهی خو پهنادان به‌خوا، فهرمایشتی خوای
گه‌وره‌یه، که ده‌فهرموئ: ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ بَلَى:
پهناده‌گرم به‌م په‌روه‌ردگاره‌ی، که به‌ره‌به‌یان
پیشده‌هینیت ﴿الفلق: ۱ و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ
بَلَى: پهناده‌گرم به‌ په‌روه‌ردگاری خه‌ئک ﴿الناس: ۱

به‌لگهی هانا بردن، فهرمایشتی خوای گه‌وره‌یه،
که ده‌فهرموئ: ﴿إِذَا تَسْتَعِثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ
لَكُمْ ... له‌و کاته‌دا، که هاناتان بو په‌روه‌ردگارتان
ده‌برد، نه‌ویش وه‌لامی دانه‌وه ﴿الأنفال: ۹

به لگهی سهربرین (قوربانی) فهرمایشتی خوای
 که ورهیه، که دمفه رموی: ﴿قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي
 وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (١٦٢) لَا شَرِيكَ لَهُ، وَيَذَلِكَ
 أَمَرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾... بلی: من نوێزکردنم و
 رپوشوینی چهج کردنم و ژین و مهرگم، بۆ خودایه،
 که پهرومردگاری دنیا،یه، ههر خۆیهتی، خودا هیچ
 شهریکی نیه، فهرمانم بهمه پیکراوه، من له ریزی
 موسلمانان یه که مینم: الانعام: ١٦٢-١٦٣.

له فهرموده ی پیغه مبه ریش ﷺ هاتوو، که
 فهرمویهتی: ((لعن الله من ذبح لغير الله... نهفرمتی
 خوا لهو که سه بی، بۆ غهیری خوا ئازهل
 سهربری)).

١- ئیمامی نهوموی له شهرحی نهه فهرمودهیه: ((لعن الله من
 ذبح لغير الله)). گوتویهتی: مه بهست له سهربرین بۆ غهیری خوا
 نهومیه، که به ناوی خوا سه ر نه بری و به ناوی شتی دیکه سه ر
 بری؛ وهک سهربرین بۆ یت، یان بۆ خاج، یان بۆ موسا یان بۆ

به لگه‌ی له خوگرتن (نذر) فه‌رمایشتی خوای
 گه‌وره‌یه، که دمه‌رموی: ﴿يُؤْمِنُ بِالْغَيْبِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ
 شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا... هه‌رچی له خو ده‌گرن ده‌یکه‌ن؛
 ترسیشیان له پوژی هه‌یه، که به‌لاکه‌ی په‌رش و بلاو
 ده‌بیته‌وه ﴿الإنسان: ۷

عیسا، یان بۆ که‌عبه‌و هاوشی‌ومیان، جا سه‌رب‌پ‌ین بۆ نه‌مانه‌ گشتی
 چه‌رامه‌و، نه‌م سه‌رب‌راوه‌ جه‌ل‌ان نیه، یا سه‌رب‌پ‌رکه‌ موس‌لمان بی‌ت،
 یان جو‌له‌که‌و دیان بی‌ت، نه‌مه‌ش قسه‌ی شافعی و هاو‌پ‌یانمانه‌و
 له‌سه‌ری هاو‌دم‌نگن، جا نه‌گه‌ر له‌گه‌ن سه‌رب‌پ‌ینه‌که‌ مه‌به‌ستی پی
 به‌گه‌وره‌دانانی نه‌و‌که‌سه‌ بی‌ت، که بۆی سه‌رب‌راوه‌ له‌ غه‌یری
 خواو مه‌به‌ستی په‌رستن بی‌ت، نه‌وا نه‌و‌کاره‌ کو‌فره‌، نه‌گه‌ر
 نه‌و‌که‌سه‌ی نا‌ژه‌له‌که‌ سه‌ردم‌پ‌ری موس‌لمان بی‌ت، نه‌وا به‌و
 سه‌رب‌پ‌ینه‌ مور‌ته‌د ده‌بی‌ت. (شرح المسلم للإمام النووی/ ۱۳ / ۱۴۱)
 کتاب‌ الاضاحی، شرح‌ الاصول لثلاثة محمد حسان، ص ۱۴ و مرگ‌یر

بهنه‌مای دووهم :

ناسینی ئایینی ئیسلام به‌به‌لگه‌وه، که بریتیه له نواندنی ملکه‌چی بۆ خوا، ئه‌ویش به‌یه‌کخواپه‌رستی و، تاعه‌ت بۆ کردنی و، شه‌ریک بریار نه‌دان و خو پاکردنه‌وه له به‌شه‌کانی شه‌ریک و هاوبه‌ش دانان دیته‌دی.

ئیسلامیش سی پله‌ی هه‌یه: (ئیسلام) و (ئیمان) و (ئیحسان)، هه‌ر پله‌یه‌کی‌ش له‌وانه‌ چهند پایه‌کی هه‌یه. پایه‌کانی ئیسلام پینچن:

١- شایه‌تمان (شهادة أن لا إله إلا الله وأن محمد رسول الله... شایه‌تیدان، که جگه له خوا هیچ کهس و شتیک شایه‌نی په‌رستن نین و، محمدیش نێردراوی خوايه).

٢- په‌پاکردنی نوێژ.

٣- زه‌کات دان.

٤- پو‌ژوگرتنی مانگی په‌زان.

٥- چه‌ج کردن.

به‌لگهی شایه‌تمان، فه‌رمایشتی خوای گه‌وره‌یه، که
ده‌فه‌رموی: ﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ
وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
... خوا شایه‌تی داوه‌و فره‌شته‌کانی ئه‌ویش و
زانایانی به‌ ئینسافیش باش دهم‌زانن، که هیچ که‌س
جگه‌ له‌ خودا، شیاوی په‌رستن نیه و هه‌ر خۆیه‌تی
به‌ ده‌سه‌لاتی له‌ کارزان ﴿آل عمران: ١٨. به‌ واتای
جگه‌ له‌ خوای تا‌ک و ته‌نها، هیچ په‌رستراویکی چه‌ق
نیه‌و، په‌رستن هه‌ر بۆ خوای تا‌که‌و، له‌ په‌رستنیدا،
نابی شه‌ریکی بۆ به‌ریار بدرئ، هه‌روه‌ها له‌ مو‌لکیدا
شه‌ریکی نیه. لی‌کدانه‌وه‌و ر‌افه‌که‌شی، ئه‌م نایه‌ته

پرونی دهکاته وه: ﴿ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ
مِمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾
وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾ ...

ئبراهیم به باب و هۆزه که ی خۆی گوت: من بیزارم
له وهی ئیوه دمیبه رستن؛ مه گین له که سی منی
دروستکردوه؛ که خۆی ریگه م نیشان ددا. کاریکی
کردنهم وتاره ی له پاش خۆی بو نه ته وه که ی هه ر
بمینی؛ به لکو بپرینگی نه وه) الزخروف: ۲۶ — ۲۸
هه روه ها ئایه تی: ﴿ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ

﴿١٣﴾ قُلْ يَٰأَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ
بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا

أَشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ... بلی: ئیوه ی نه هلی
کتیبا دساوهرن ئیمه و ئیوه له سه ر نه و قسه یه

سوربین، که بۆ هه مومان وهک یه که: غه پیری خوا
 نه پهرستن، هاوکاری بۆ پهیدانه کهین، نه چین
 هیندی کمان هیندی کان جیا له خوا بۆ پهرستن
 هه ئێزیرین، جا نه گهر ههر خویان ئی بوارد، پییان
 بیژه؛ نیوه به شایه تی ده گرم، که ئیمه ملکه چی
 خواين ﴿آل عمران: ٦٤﴾

به لگهی شایه تیدان به وهی، که محمد پیغه مبهری
 خوايه ﷺ، فهرمايشتی خواي گه ورهیه، که
 ده فـهـرمـوی: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ
 أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
 بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ... پیغه مبهریک هاته
 لاتان، له خوتانه؛ ههر به لایهک به سه رتان بیت، لای
 گرانه؛ دلی زۆربه نیوهیه؛ دلسۆزی باومر دارانه و
 دلوفانه ﴿التوبة: ١٢٨﴾

مانای شایه تیدان، که محمد پیغه مبهری خوایه،
 نهومیه، که ههر فه رمانیکی کردوه، به فه رمانی نهو
 بکری و تاعه تی بکری و، ههر هه والیکی دمدات؛
 باوه ری پی بکری و، ههر شتیک نهو قه دمه غه ی
 کردووه و به ناشیرنی داناوه؛ خو ی لی به دور بخری و،
 ته نها به و شیومیه خوا به رستی، که نه و دایناوه.

به لگه ی نویژو زه کات و لی کدان هوه ی
 به کخوا به رستی (توحید)، فه رمایشتی خوای
 گه وره یه، که دمه رموی: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ
 مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ

وَذَٰلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ... فه رمانیشیان ههر نه و منده
 پیدرابو، که دهبی خوا به رست بن وله دین نه و دا
 دلپاک بن و به ره و هه قانه ت برۆن و نویژ بکه ن و
 زه کات بده ن؛ که نه مه دینی دروسته). البنية : ۵

به لگه‌ی رۆزوگرتنیش، فه‌رمایشتی خوای
 گه‌وره‌یه، که ده‌فه‌رموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ
 عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ
 لَمَّا كُم تَقُونَ... نه‌ی گه‌ی خاو‌من باوه‌ران! بۆتان
 نوس‌راوه: رۆزو بگرن هه‌روه‌ك له‌سه‌ر
 بێ‌شینه‌كانتانی‌ش نوس‌را به‌لكو له‌ خوا بترسن﴾
 البقرة: ١٨٣

به لگه‌ی چه‌ج کردنیش، فه‌رمایشتی خوای
 گه‌وره‌یه، که ده‌فه‌رموی: ﴿وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ
 مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا وَمَن كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَنِّيْ عَنِ الْمَلٰٓئِكَةِ
 ... خودا چه‌جی بریارداوه بۆ هه‌رکه‌سی، که بۆی
 بلوی، هه‌رکه‌سی‌کیش حاشا بکات، خوا له‌ هه‌موو
 خه‌لكی دونیا بێ‌ نیازه﴾ آل عمران: ٩٧

پله‌ی دووه‌م: (ئیمان)ه: ئیمانیش چه‌فتاو
 نه‌ومنده‌ لقه‌یه. به‌رزترینیان گووتی: (لااله‌ إلا

الله(یهو که مترینی، لابر دنی شتیکه، که ببیته مایه ی
نازار له ریگاو، شهرمیش لقیکه له نیمان.

پایه گانی نیمان شه شه: ئەوانیش بریتین
له وهی، که بروات به خواو فریشته گانی و کتیبه گانی
و پیغه مبه رانی و پۆزی دواپی هه بیت و، بروات
به هه دمری خوا هه بیت به چاکه و خراپه یه وه.

به لگه ی ئەم شهش پایه، فه رمایشتی خوی
که وره یه، که دمفه رموی: ﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ
قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّنَ ... کار ی چاک
هه ر نه و مویه رو له پۆزه لاتن بکه ن، یان پۆزن اووا.
چاک نه و مویه، که باومرتان به خواو پۆزی دواپی و
فریشتان و کتیب و پیغه مبه رانی خودا
هه بی ﴿البقرة: ۱۷۷ .

به لگهی فه ده ریش، فه رمایشتی خوای گه وردهیه،
 که دمفه رموی: ﴿إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْتَهُ بِقَدَرٍ ... نِيَمِه
 هه موو شتی کمان به نه ندازه دروست کردوه ﴿القم: ٤٩.

پلهی سییه م: چاکه (الإحسان) یه ک پایه ی
 نیسلامه، چاکهش نه ودهیه، که خوا بهوشی ودهیه
 بپهرستی، که دهیبینی، نه گهر تو نهیبینی؛ نه و تو
 دهیبینی، به لگهش فه رمایشتی خوایه، که دمفه رموی:
 ﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ يُحْسِنُونَ ...
 بیگومان خوا له گه ل خو پاریز له گونا هان و
 چاکه کارانه ﴿النحل: ١٢٨.

هه روهها فه رمایشتی: ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ
 ﴿٢١٧﴾ الَّذِي يَرْفَعُ دَرَجَاتٍ لِّمَن يَشَاءُ وَيُنَزِّلُ لِمَن يَشَاءُ دَرَجَاتٍ ۚ وَمَا يَحُولُ فِي السَّجْدَيْنِ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبِكَ فِي السَّجْدَيْنِ ﴿٢١٩﴾
 إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٢٢٠﴾ ... هه ر پشت به خوای
 خاوهن دهسه لاتی دلوفان ببهسته؛ نه و کهسه ی، که
 تو دهیبینی، وا به پیوه هه لدهستی، هاتو چوشت

له گهل سوژده به ره كاندا (له بهرچاويه)، بيسه رو
زاناش هه ره نه وه ﴿الشعراء: ۲۱۷- ۲۲۰﴾.

هه رو ده ها ئايه تي: ﴿وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ
مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا
إِذْ تُفِيضُونَ...﴾ نه تو له هه ره بار يكدابي و هه رچي له
هور ئان بخويني و هه ره كار يكي ئيوه بيكه ن، ئيمه
لي ئان ئاگادارين، كاتى خه ريكي ئه وه
كاره ن ﴿يونس: ۶۱﴾

به لگهي چا كه كاري له فه رموده ي پيغه مبه ردا
بريتيه له فه رموده ي باوي جو برائيل، كه له
عومه ري كوري خه تتاب گير راويه تيه وه وه گو تويه تي:
(بينما نحن عند رسول الله ﷺ ذات يوم إذ طلع علينا
رجل شديد بياض الثياب شديد سواد الشعر لا يرى عليه
أثر السفر ولا يعرفه منا أحد حتى جلس إلى النبي ﷺ
فأسند ركبتيه إلى ركبتيه ووضع كفيه على فخذيه وقال يا

محمد أخبرني عن الإسلام فقال رسول الله ﷺ الإسلام أن
 تشهد أن لا إله إلا الله وأن محمدا رسول الله ﷺ وتقيم
 الصلاة وتؤتي الزكاة وتصوم رمضان وتحج البيت إن
 استطعت إليه سبيلا قال صدقت قال فعجبنا له يسأله
 ويصدقه قال فأخبرني عن الإيمان قال أن تؤمن بالله
 وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره
 وشره قال صدقت قال فأخبرني عن الإحسان قال أن تعبد
 الله كأنك تراه فإن لم تكن تراه فإنه يراك قال فأخبرني عن
 الساعة قال ما المسؤول عنها بأعلم من السائل قال
 فأخبرني عن أمارتها قال أن تلد الأمة ربتها وأن ترى الحفاة
 العراة العالة رعاء الشاء يتطاولون في البنيان قال: فمضى
 فلبثنا ملياً فقال: يا عمر أتدري من السائل ؟ قلت الله
 ورسوله أعلم قال فإنه جبريل أتاكم يعلمكم دينكم...
 نِيْمَه لَه خَرْمَهَت پِيْغَه مَبَهَر دَانِيْشْتَبُوِيْن، پِيَاوِيْكِي
 جَل زُوْر سِيِي وَ قَزْ رَهْش هَاتَه لَامَان، كَه
 شُوِيْنَه وَاَرِي رِيْبُوَاَرِي بَه سَهْرَه وِه دِيَاَرْنَه بُوُو، كَه سِيْش
 لَه نِيْمَه نَه يِدَه نَاسِي، جَا كَه لَآي پِيْغَه مَبَهَر ﷺ

دانیشت و چۆکی به چۆکی پیغه مبه ره وه ناو دهستی
 خسته سهر رانه کانی و گوتی: محمد! دربارهی
 نیسلام هه وائمه بدهیی، نهویش فهرموی: شایهتی
 بدهی، که جگه له خوا هیچ کهسێ شایهتی
 بهرستن نیهو، محمد پیغه مبه ره خواپه و، نوێز
 بهرپا بکهی و زهکات بدهی و له پهمهزان به
 پۆزوبی و، گهر بۆت لوا حج بکهیت، پیاوه که
 گوتی: راست دهکهی، ئیمهش سه زمان سوپما له وهی
 پرسیارێ لێ دهکات و بهراستی شێ دادهنی. پیاوه که
 گوتی: دربارهی ئیمان هه وائمه بدهیی، فهرموی:
 بپروات به خواو فریشته کانی و کتێبه کانی و
 پیغه مبه ره کانی و پۆزی دواپی هه بی و بپروات به
 نه دهر هه بی، به چاکه و خراپه وه. پیاوه که گوتی:
 راستت گوت. گوتی: دربارهی چاکه کاری هه وائمه
 بدهیی؟ فهرموی: بهوشیومه خوا بهرستی، که
 دهیبینی، نه گهر تۆش نه یبینی؛ نهو دهتبینی، گوتی:
 دربارهی قیامهت هه وائمه بدهیی؟ فهرموی: نه وهی

پرسیاری لیده‌کری له پرسیارکه‌ر زانا ترنیه، گوتی:
 دهرباره‌ی نیشانه‌گانی هه‌والم بدهیی فهرموی:
 منداڵ به‌چاوی کاره‌که‌رو خزمه‌تکار ته‌ماشای دایک و
 باوکی بکات و، ببینی پی‌خاوس و پوت و په‌جال و
 شوانی مه‌رومالآت، خانو کۆشک و ته‌لار به‌رز بکه‌ن،
 عومه‌ر گوتی: پیاوه‌که‌ر پۆشت و ئیمه‌ش ماوه‌یه‌ک
 ماینه‌وه، پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ فهرموی: ده‌زانی ئه‌و که‌سه‌ی
 پرسپاری ده‌کرد کی بوو؟ ئیمه‌ش گوتمان: خواو
 پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌ی ده‌زانن و زاناترن، فهرموی: ئه‌مه
 جوهرائیل بوو، هاتبو کاروباری ئاینه‌که‌تان فیر
 بکات.)) صحیح مسلم

بڼه‌مای سییه‌م:

ناسینی پیغه‌مبه‌ره‌که‌تان، که محمد ﷺ:

نه‌و ناوی محمدی کوری عبداللهی کوری
عبدالمطلب کوری هاشمه، هاشمیش له‌ قورده‌یشه‌و،
قورمیش له‌ عه‌ره‌به، عه‌ره‌بیش له‌ وه‌چه‌و نه‌وه‌ی
نیسماعیلی کوری نبیره‌ایمه، سه‌لات و سه‌لام له‌و و
له‌ پیغه‌مبه‌رمان بی‌ت. پیغه‌مبه‌ر ته‌مه‌نی شه‌ست
وس‌ئ سال‌ بو‌ه، له‌ ته‌مه‌نی چل سالی بو‌ته
پیغه‌مبه‌ر ﷺ و بیست و س‌ئ سال پیغه‌مبه‌رایه‌تی
کردوه، به‌ نایه‌تی: ﴿أَقْرَأَ بِأَسْرِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾ بو‌ته
پیغه‌مبه‌ر ﷺ (نبی) و به‌ ﴿بِأَنَّهَا الْمَذَرُّ﴾ بو‌ته
نی‌رراو (رسول)¹.

۱- حیوازی له‌ نی‌وان (نبی) و (رسول) وه‌ک زانیان گوتویانه
پیغه‌مبه‌ر (نبی) نه‌و که‌سه‌به‌ شه‌ری به‌ وه‌حی بو‌ ناردراوه، به‌لام
فه‌رمانی ی‌ه نه‌کراوه به‌ خه‌لک راب‌گه‌یه‌نی، نی‌رراو (رسول) یش نه‌و
که‌سه‌به‌ خوا شه‌ری به‌ وه‌حی بو‌ ناردوه و فه‌رمانی پ‌یکردوه

له مهككه له دايك بووهو كوچى بو مهدينه
 كردوه، خوا ناردويهتى، كه ناگادارى خه لك بكاته وه
 له شيرك و هاوبهش برپاردان و بانگى خه لكى بكات
 بو يه كخوا په رستى (توحيد)، به لگهش فه رمايشتى
 خوايه، كه دمفه رموى، ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ﴾ ١ ﴿قُمْ فَأَنْذِرْ﴾ ٢
 وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ ٣ وَبِابِكَ فَطَهِّرْ ٤ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ٥ وَلَا
 تَمْنُنْ تَسْتَكْبِرُ ٦ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ٧ ... نهى نهو
 كه سهى جلكت به سهر خو داداوه، رابه، ترس و ميينه،
 راش گه يينه، كه په روه ردگارت مه زن و گه ورميه،
 به رگيشت خاوين راگره، له هه رچى ناپاكه دوربه،
 نه وهى دميهبه خشيت به هه زاران، منهتى
 له گه لدامه كه و به زورى مه زانه، له سهر نهو

راي بگه يهنى و كارى پى بكات. جا هه موو (رسول) نيك (نيسى) به،
 به لام هه موو (نبى) بهك (رسول) نيبه. جامع شروح الثلاثة الأصول
 شرح مجموعة من العلماء، و بليه شرح الشيخ صالح بن عبدالعزيز
 ٢٢٨، دار ابن الجوزي (و مرگير)

فهرمانانهی، که له لایهن خوداوه بۆت دیت خۆت
 رابگره ﴿المدثر: ۱- ۷﴾

مانای ﴿قُرْآنَاز﴾ خه ئك له شيرك و برپاردان
 بترسینى و بۆیه گخوا په رستى بانگ بکات، ﴿وَرَبَّكَ
 فَكَبِّرْ﴾ به هوى یه گخوا په رستیه وه، خوا به گه وه
 بگره، ﴿وَنِيَابَكَ فَطَهِّرْ﴾ یان کردموه کانت له شيرك پاک
 بکه وه، ﴿وَالرِّجْزَ فَأَهْجُزْ﴾ واز له بته کان بهینه و
 خۆتیا ن لی بهرى بکه.

پێغه مبه ر ﷺ ماوهی دمسال بانگه وازی بۆ
 یه گخوا په رستى (توحید) ده کرد، دواى دمساله کەش
 بهرموئاسمان بهرز گرایه وه و پێنج نوێژهکانى له سه ر
 پێویست گرا، له مه ککه ماوهی سى سال نوێژى
 کرد، پاشان فهرمانى پیکرا گۆچ بۆ شارى مه دینه
 بکات.

کوچ کردن (هجرة) یش بریتیه له گواستنیه وه له ولات و شارى شىرك بۆ ولات و شارى ئىسلام، كه له سهر نوممهت فهپزه له ولاتى شىركه وه كوچ بۆ ولاتى ئىسلام بكریت، نه مهش ههتا رۆزى قیامهت بهردهوامه.

به لگهش له سهر كوچ كردن فهرمایشتى خواى كه ورمیه، كه دمفه رموى: ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْتُمُ الْمَلَائِكَةَ ظَالِمِينَ أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١٧﴾ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿١٨﴾ فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا ...

ئه وه كه سانهى ههر له جیى خویان مانه وه وه ئه وه غه دره یان له خویان كرد، كاتى فریشته ی گیان كیشان پێیان دهلى: ئیوه له چ بارێكدا بون؟ دهلێن:

ئیمه له زه‌میندا هی‌زو وزه لی‌گیراو بوین. بی‌یان
ده‌لێن: مه‌گه‌ر سه‌ر زه‌وینی خودا فروان نه‌بو، تا له
زیدی خۆتان کو‌چ که‌ن و برۆنه جی‌گایه‌کی تر؟

ئه‌مانه دۆ‌زه‌خ ده‌بی‌ته ئه‌نواو شو‌ینیان و دوا‌رۆ‌زی
خرا‌پیان ده‌بی‌ت، مه‌گه‌ر ئه‌و پیا‌وو ژن و من‌دا‌ل و
هی‌زلی‌گیرا‌وانه‌ی هی‌ج ده‌ره‌تانیان نه‌بو‌ی و
به‌لگه‌شیان نه‌زانی‌ی، هی‌ج دورنیه خودا ئه‌مانه
ببه‌خشی، خودا چا‌وپۆشی له‌ لایه‌و
به‌خشنده‌یه ﴿النساء: ٩٧-٩٩.

هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموی: ﴿يَعْبَادِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ
أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِنِّي فَاعِبُكُمْ... ئه‌ی ئه‌وانه‌ی خا‌وه‌ن
با‌وه‌رن و خۆ به‌عه‌بدم ده‌زانن! زه‌مینی من
فرا‌وانه، هه‌ر ته‌نیا من بپه‌رستن ﴿العنكبوت: ٥٦

ئیمامی به‌غه‌وی گو‌توو‌یه‌تی: هۆی دابه‌زینی ئه‌م
ئایه‌ته، ده‌رباره‌ی ئه‌و مو‌سلمانانه‌ بوو، که‌ له‌

مهككه مابونه‌وهو كۆچيان نه‌كردبوو، خوا به ناوى
بروادار بانگى كردن.

به‌لگه‌ى فهرموده‌ى پيغه‌مبەر ﷺ بۆ كۆچ
كردن(هجرة) فهرموده‌ى: ((لا تنقطع الهجرة حتى
تنقطع التربة، ولا تنقطع التربة حتى تطلع الشمس من
مغربها .... كۆچ كردن نابريته‌وهو ته‌واو نابيت،
هه‌تا ته‌وبه‌كردن كۆتايى ديت، ته‌وبه‌كردنيش
كۆتايى نايه‌ت و ته‌واو نابي، هه‌تا خۆر له‌ رۆژئاوا
هه‌لدى))'

جا كاتى له‌ مه‌دينه‌ جيگيربوو، فهرمانى به
ياساكانى ئيسلام پيگرا، وه‌ك زه‌كات و رۆزگرتن ،
حه‌ج كردن و، جيهادو، بانگدان و، فهرمان به‌چاكه‌و
پيگري له‌ خراپه‌، هه‌روه‌ها ياساكانى نيكه‌ى ئيسلام،

١- اخرجه ابو داود كتاب الجهاد رقم(٢٤٧٩)، والرامي برقم (٢٥١٢)،
وغيرهما من حديث معاوية، وصححه الألباني في (سنن أبي داود)
(ومرگير)

که ماوهی دهسائی خایاند ئینجا دواى ئەمه
 پیغه مبهري ﷺ گيانی پاکی به خوا سپارد، که
 ئاینه که ی ماوه تهوهو، ئەم ئاینه ی، که هر
 خیر و چاکه یه که هیه پیشانی ئوومه تی داوه، هر
 خراپه یه که هیه هۆشدار ی له نه کردنی داوه.

نه و خیر و چاکه ی پیشانی داوه، بریتیه له
 یه که خوابه رستی (توحید) و، هه موو ئه و شتانه ی خوا
 هه زی پی ناگات و پیگری کردنی دهکات.

خودا پیغه مبهري ﷺ بو گشت خه لکی ناردووه و
 تاعهت و به فه رمان کردنی له سه ر ئاده میزاد و
 جنو که فه رز کردوه، به لگه ش فه رمایشتی خوایه، که
 ده فه رموی: ﴿قُلْ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّي رَسُوْلُ اللّٰهِ
 اِلَيْكُمْ جَمِیْعًا ... بَيِّزْهُ نَه ی خه لکینه: من
 پیغه مبهري خوا م بو هه موان ناردراوم﴾
 الأعراف: ١٨٥.

خوا ئاینی بهو تهواو کردوه، به لگهش نهم
 نایه تهیه، ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ
 نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا...﴾ وایه مپوه
 دینه که تانم تهواو کردو به بی کهم و کورتی و
 که مایه سی چاکهم دهرباره ی نیوه کرد؛ نیسلامیشم
 بو دینی نیوه هه لبارد ﴿المائدة: ٣﴾.

به لگهش له سه هردنی پیغه مبه ره،
 فه رمایشتی خوایه، که دمه رموی: ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ
 مَيِّتُونَ﴾ ﴿٣٠﴾ ئه ای کهم یوم القیمه عند ربکم تخنصموت
 ... توش دهمری و نه وانیش دهمرن، پاشان له پوژی
 قیامه تا کی شه ی نیوه دپته وه لای په رومردگارتان ﴿
 الزمر: ٣٠ - ٣١﴾.

خه لکیش، که مردن: زیندو ده کرینه وه، به لگهش
 فه رمایشتی خوایه، که دمه رموی: ﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ﴾

وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ... له زهویمان
دروستکردن؛ دیسان دهتانهینه ناوی، جاریکی تر
لهویتان دمردهخهینهوه ﴿ طه: ۵۵.

ههروهها فهرماشتی: ﴿ وَاللَّهُ أَنْبَتُكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا
﴿ ۱۷ ﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ﴿ ۱۸ ﴾ ... ههه
خودایه نیوهی لهم زهمینهدا رواند، بهرواندن، پاشان
دهوباتهوه ناوی، دیسان دمرودهکاتهوه بهدمرکردن ﴿
نوح: ۱۷-۱۸.

دوای زیندوبونش لیپرسیینهومیان لهگهل
دهکریت و پاداشتی کردموهکانیان دمدریتهوه،
بهلگهش فهرمایشتی خوایه، که دمفه رموی: ﴿ وَاللَّهُ
مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسْتَوُوا بِمَا
عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى ... ههرجی له ناو
ناسمانهکان وزهمیندان، گشتی هی خودان؛ تا سزای

نهوانه بدا، که خراپه‌یان کردوهو چاکه‌ی باشیش
دمرباره‌ی کارچاکان بکا ﴿النجم: ٣١.

هه‌رکه‌سیک زیندوبونه‌وه به‌درو بزانی؛ بئ برپواو
کافره، به‌لگه‌ش فه‌رمایشتی خواجه، که دمه‌رموی:
﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ بِمَا عَمِلُوا وَلَئِنْ عَلِمْتُمْ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا... نه‌وانه‌ی خویان نه‌ناسی
و بئ برپوابون، پئیان وابو هه‌رگیز زیندو ناکرینه‌وه،
بیژه: ئاری سویند به‌په‌روه‌ردگاری خووم، بیگومان
زیندو ده‌کرینه‌وه، پیشتان ده‌لین، که‌چ کاریکتان
کردوهو نه‌مه‌ش لای خودا هاسانه ﴿التغابن: ٧.

خوای گه‌وره‌گشت پیغه‌مبه‌رانی به‌مژده‌ده‌رو
ترسینه‌ر ناردوه، به‌لگه‌ش فه‌رمایشتی خواجه، که
دمه‌رموی: ﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ
لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ.... گشت له‌گشتیان
پیغه‌مبه‌ری مژده‌ده‌رو ترسینه‌ر بون. هه‌تا له‌پاش

پێغه مبه‌ر، نه‌و خه‌لکه هه‌ج به‌لگه‌یه‌کیان له‌ لانه‌یه‌ی
بو‌ لای خودا ﷻ النساء: ١٦٥

یه‌که‌م: پێغه‌مبه‌ر (رسول) یان (نوح) ه‌و، کو‌تا
پێغه‌مبه‌ریش محمده ﷺ، به‌لگه‌ش له‌سه‌ر نه‌وه‌ی،
که‌ نوح علی‌ه‌ السلام یه‌که‌میانه‌، فه‌رمایشتی خوایه‌، که‌
ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ
وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ... نُبَيِّنْ لَهُ مَا لَمْ يَكُنِ لَهُ مِنَ الْهُدَىٰ
دَلِيلٌ، هُوَ ذَاكَ نُوحٌ، پێغه‌مبه‌رانی دوا‌ی ویشمان
تێگه‌یانده‌ ﷻ النساء: ١٦٣

خوا بو‌ هه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌ک پێغه‌مبه‌ریکی ناردوه‌، له‌
نوحه‌وه‌ هه‌تا محمده ﷺ که‌ فه‌رمانیان به‌خه‌لک ده‌کرد
ته‌نها خوا‌ی تافانه‌ بپه‌رستن و، رێگریان ده‌کرد له‌
په‌رستنی هه‌مو که‌س و شتانه‌ی له‌ سنور لایان داوه‌و،
تاغوتن، به‌لگه‌ش فه‌رمایشتی خوایه‌، که‌
ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ
اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ... بو‌ ناو هه‌مو

کۆمه له یهك پیغه مبه ریگمان به پڕێ کرد، که خوا
 بپهرستن و له تاغوت دوره به ریژ بن ﴿النحل: ٣٦
 خودا له سه ر گشت به نده گانی پیویست و فه رز
 کرده، که بر وایان به تاغوت نه بی و، بر وایان به خوا
 هه بی.

ئیبینو له هیم گوتوو یه تی: مانای (طاغوت)
 نه وه یه، که عه بد سنوری خۆی به زیننی له
 به رستراو، یان شوینکه وتن، یان به گوینکردن و به ر
 فه رمانکردن، طاغوته گانی ش زۆرن، پینجیان
 سه ره کین:

- ١- ئیبلیس (شهیتان) نه فره تی خوای لی بی.
- ٢- که سیك بپهرستری و خۆی رازی بی.
- ٣- که سیك خه لك بانگ بکات بو پهرستنی خۆی.
- ٤- که سیك بللی من شتی له نادیار (غیب) ده زانم.

١- نه مه ش نه وکه سانه ده گریت ه وه ، که هه والی داهاتوو به درۆ
 دهمدن وهك فالچی و قاوه گرده و بو رجه کان، که له سه ر روپه ری
 رۆژنامه و گو فاره کان بلا وده کریت ه وه.

د كه سىك حوكم به غه پرى قورئان بكات.

به لگهش فه رمایشتی خوايه، كه دمه رموى: ﴿لَا
إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ۖ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ فَمَنْ يَكْفُرْ
بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِرْ بِاللَّهِ فَقَدْ أَسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ

الْوُثْقَىٰ ... له م دینه دا به زۆرداسه پاندن نیه، شارم زای
له گومرایی هاویرکرا. هه رکێ بر وای به تاغوت
نه بێ و بر وای به خودا بهیئێ، دمه ته گیرمیه کی
هینده توندی به دمه ته وه، هه رگیز پسانی بو نیه ﴿
ابقرة: ٢٥٦.

ئانه مه یه مانا و اتای (لا إله إلا الله). له
فه رموده ی پیغه مبه ردا هاتووه: ((رأس الأمر الإسلام،
وعموده الصلاة، وذروة سنامه الجهاد في سبيل الله....
سه رى ئه و ئای نه ی پیغه مبه ره ﷺ هیناویه تی

١- چونکه مانای (لا إله إلا الله) بریتیه له بر وانه کردن به تاغوت و
به کوهردانانی و، بر واهه هینان به خوا.

ئیسلامه و، کۆله گه گهشی نوێژده و، لوتکهی بهرزیشی
جیهادو تیکۆشانه له پیناوی خوا^١.

خواش زاناته.

(وصلی الله علی محمد وآله وصحبه وسلم)

١- أخرجه أحمد (٢٣١/٥)، والترمذي في السنن، وابن ماجه كتاب التفسير (٢٩٧٣)، وصححه بمجموع طرقه العلامة الألبانی في (الصحيحة) برقم (١١٢٢).

چوار پيساکه‌ی

پيشه‌وا محمدی کوری عبدالوهاب

١١١٥ - ١٤٠٦ هـ

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

به‌ناوی خوای به‌خشنده، خاومنی عهرشی گه‌وره
 داواکارم له دنیاو پۆزی دواپی پشتگیریت بکات و، له
 ههر شوینیک بوی پیروژت بکات و له‌و گه‌سانه‌ت
 دابنئ، گهر شتیکی پی به‌خشرا، سوپاست بکات و،
 گهر توشی ناخۆشی بوو ئارام بگرئ و، گهر
 گوناھیکرد، داوای لیخۆشبون له خوا بکات، دیاره ئه‌م
 سئ شته ناویشانی به‌خته‌وه‌رییه.

خوا ریتمووییت بکات بۆ تاعه‌تکردنی، ئه‌وه بزانه،
 که ریتبازی پاکی ئیبراهیم ئه‌وه‌یه، که ههر ته‌نها
 خوا بپهرستی و به‌دئاکی له‌سه‌ر دینه‌که‌ی ئه‌و بی،
 ههر وه‌ک خوا ده‌فه‌رموئ: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ
 إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ...﴾ جنۆکه‌و ئاده‌میزادم، ته‌نها بۆ
 په‌رستن به‌دییه‌ئناون ﴿الذاریات: ۵۶﴾.

جا که زانیت خوا بو په‌رستنی ئەو دروستی کردوی، ئەووە بزانه که په‌رستن و به‌ندایه‌تی پێی ناگوترئ عیبادەت و په‌رستن، مەگەر دەبێ یه‌ک‌خواپه‌رستی له‌گه‌ڵ بێ(ته‌نها هه‌ر خوا بپه‌رستړئ)، هه‌روه‌ها نوێژ به‌بێ ده‌ست‌نوێژ، پێی ناگوترئ نوێژ، جا گەر له‌گه‌ڵ عیبادەتدا شیرکی تێکه‌ڵ بوو، وه‌ک یه‌ کێک وایه‌، که ده‌ست نوێژی هه‌بێ و بێ ده‌ست نوێژی به‌سه‌ردابێت.

جا که زانیت گەر شیرک بو خوا بریاردان تێکه‌ڵ به‌ عیبادەت بوو؛ عیبادەته‌که‌ تێکه‌داو کارو کرده‌وه به‌تالده‌کاته‌وه‌و، خاومنه‌که‌ی له‌ ئاگری دۆزه‌خ به‌ هه‌میشه‌یی ده‌مینێته‌وه‌، ئەوا بو‌ت دمرده‌که‌وئ و دهمزانی، که گرنه‌ترین شت بیزانی ئا ئەمه‌یه‌، به‌لکو خوا له‌م تۆره‌، که شیرک و هاوبه‌ش بریار دانه‌ بو‌ خوا، رزگارت بکات، ئەو شیرکه‌ی خوا دهرباره‌ی دمفه‌رموئ: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا

دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا
بَعِيدًا.... خودا له وانه نابوری، که شهریکی بو
برپاربدن، جگه له مه هه رکه سی بوخوی حه زکا،
لیی خووش دمبی و عه فوی دهکا ﴿النساء: ١١٦﴾.

بو نه وهی له شیرک رزگار بیت، نه وا چوار ریسا
(قاعدة) ههیه دمبی بیزانی، که خوا له هورنان باسی
کردوه:

ریسای یه کهم (القاعدة الاولى)

نه وه بزانی، که نه و بی برپواو کافرانهی،
پیغه مبهری خوا وَاللَّهُ جهنگی له دژکردن، برپوایان
به خوا هه بو، که خوا به دیهینهری به پئومبهری
کهردونه، به لام نه م جوړه برپوایه نه یخستنه ناو
نیسلام، به لگهش فه رمایشتی خوایه، که دمفه رموی:

﴿ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ
الْحَيِّ وَمَنْ يُدِيرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا لَنَقُولَ ...

بیژه کی له ناسمان و زه‌مین‌ه‌وه پزق و پوزیتان دهدا؟
یان خاوه‌نی نه‌م گوئی و چاوانه‌تان کی یه؟
چکه‌سیکیش زیندو له مردو دهرده‌خاو مردو له
زیندو دهردینئ، کی یه به‌کاران پاده‌گا؟ زو ده‌لین:
خوا. بلئ: دهی بۆلئی ناترسن؟

پێسای دووهم (القاعدة الثانية)

ئهو بی پرپایانه ده‌لین: ئیمه، که داوامان له‌و
بتانه کردو پومان تییان ده‌کرد، ته‌نها بۆ نزیک
بونه‌موو تکاو شه‌فاعه‌ته‌وه بوو.

جا به لگهی بانگه‌شهی به‌ناو نزیک‌بونه‌وه له خوا،
 فه‌رمایشتی خوایه، که دمفه‌رموی: ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا
 مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ
 زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۚ إِنَّ
 اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ... نه‌وه‌که‌سانه‌ی،
 که له‌جی نه‌و (خوا) گه‌وره‌گه‌لیکیان بو خویان
 دیومه‌ته‌وه، ده‌لین: ئی‌مه‌هه‌ربو‌یه‌ده‌یان‌په‌رستین، تاله
 خوا نزیک‌مان گه‌نه‌وه، خوا به‌و دوه‌ره‌گایه‌تیه
 راده‌گا، که له‌ناو نه‌وندا هه‌یه، دیاره‌خودا مرو‌فی
 ده‌رون سه‌له، به‌ره‌و خو‌ی شارمزا ناکا ﴿الزمر: ۳﴾.

به‌لگهی تکاو شه‌فاعه‌تیش فه‌رمایشتی خوایه، که
 دمفه‌رموی: ﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا
 يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَتُنَا
 عِنْدَ اللَّهِ ... غه‌یری خودا شتانی واده‌په‌رستن،

نه زيانتيكيان لي دهم، نه بهرميان بويان ههيه؛
دهشليين نه مانه لاي خودا بومان دمبن
به تكاگار ځيونس: ١٨

تكاو شفاعت دوو جوړی ههيه؛

١- تكاو شفاعه تيكي نهويستراو (ومرنه گيراو).

٢- تكاو شفاعه تيكي سهليستراو و مرگيراو.

تكاو شفاعه تي نهويستراو (ومرنه گيراو)؛ نه وديه
داوا له غهيري خوا بكري، كه نه تهنها خوا تواناي
به سهردا ههيه. به لگهش فه رمايشتي خوايه، كه
دهم رموي؛ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ
مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفْعَةٌ

وَالْكَافِرُونَ هُمْ الظَّالِمُونَ ... نهی گهلي خاومن با و مران!
لهو بزيوهي، كه پيم داوون بي به خشن، پيش نه ودي
پژوهه داييت؛ كه نه و پژوه نه سه ودا كردن
دهم يني و نه تكاو نه دواستايه تي، خاونه ناسان
ناحه قي له خويان ده كه ن ځي البقرة: ٢٥٤

۲- شهفاعة تێکی سه ئینراو (قبول کراو): ئەو شهفاعة تهیه، که له خودا دهخوازری، خوای شهفاعة تدمریش به شهفاعة تبه خشین پایه بهرز و شکۆداره، ئەو که سهی شهفاعة تی قبول دهری، ئەو که سهیه، که خوا دوا ی ئیزنی خوای له گوته و کردهوی رازی بیت، ههروهک خوا دمه رموی: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ...﴾ کئی واهیه ههتا بو خوای ئیزنی نه دا، بتوانی تکای لا بکا؟ ﴿البقرة: ۲۵۵﴾

رئسای سییه م: (القاعدة الثالثة)

پێغه مبه ر ﷺ به سه ر خه لکانیک راگه یشت، که عیباده تی جیا جیان ده کرد، هه بو فریشته ی ده په رست، هه یانبو پێغه مبه ران و پیاوچاگانی ده په رست، هه یانبو درهخت و به ردی ده په رست، هه یانبو خوړو مانگی ده په رست، جا پێغه مبه ری خوا

جهنگی له‌دژ کردن و هیجیانی نه‌بوارد، به‌لگه‌ش
 فه‌رمایشتی خوایه، که دم‌فه‌رموی: ﴿وَقَالُوا هُمْ حَقٌّ
 لَا تَكُونُ فِتْنَةٌ وَيَكُونُ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ ... له
 دژیان شه‌پرکه‌ن هه‌تا ئازاوه نامینی و دین گشتی
 دینی خوا دم‌بی: ﴿الأنفال: ۳۹

به‌لگه‌ی خۆرو مانگ فه‌رمایشتی خوایه، که
 دم‌فه‌رموی: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ
 وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ
 الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ... شه‌و
 و پۆژ و خۆر مانگ له‌نیشانه‌کانی ئه‌ون؛ نه‌به‌ره‌و
 خۆر سوژده‌به‌رن، نه‌به‌ره‌و مانگ؛ سوژده‌بو
 خودایه‌ك به‌رن، ئه‌وانی وه‌دییه‌نا؛ نه‌گه‌ر هه‌ر ئه‌و
 ده‌به‌رستن ﴿فصلت: ۳۷

به لگهی فریشتهش نایهتی: ﴿وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ
تَتَّخِذُوا آلَكُمْ نُفُوسًا وَاللَّذِينَ أَوْلَىٰ بِكُمْ شَأْنًا...﴾ فەرمانی به وه نه داوه،
که فریشته و پیغه مبه ران بپهرستن ﴿آل عمران: ٨٠﴾

به لگهی پیغه مبه ران نایهتی: ﴿وَإِذْ قَالَ اللَّهُ
يَعِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ ۖ أَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي
إِلَٰهَتَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۖ قَالَ سُبْحَنَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ
مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ ۖ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ ۚ تَعَلَّمَ مَا فِي
نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ ۚ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ...﴾

ئه وکاتهش، که خودا گوئی: ئه ری عیسی کوری
مهریه! تۆ گوتوته به و مهردمه – غهیری خودا –
دمبی ئیوه من و دایکم وه ک دوو خوا بپهرستن؟
گوئی: پاکی و بی عهیبی ههرشیای توئه، من پریم
ناکهوئ هیج شتی جگه له راستی بلیم، ئه گهر ئه و
فسهیه م کردبا خووت دهنزانی، ههرچییه کیشم

بهناخی دِلدا ببوری، تۆ دهمیزانی؛ تهنها منم که
دمربارعت هیچ نازانم، همرتۆ له ههمو نه‌دیاران
ئاگاداری ﴿المائدة: ١١٦.

به‌لگهی چاکه‌کاریش ئایه‌تی: ﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ
رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ... ئەو کهسانه‌ی ئەوان
هانایان پێ دهبه‌ن، گامانیانه نزیکترن، به‌دوای هۆ
ده‌گهرێن، که بگهن به پهر و مردگاریان هیوای به‌زمیی
ئەویانه و جهر به‌زمش دهنرسن ﴿الإسراء: ٥٧

به‌لگهی دارو دره‌خت و به‌ردیش ئایه‌تی:
﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّتَّ وَالْعُزَّىٰ ۖ وَمَنْوَةَ الْثَالِثَةَ الْأُخْرَىٰ ۚ
... ئاخۆ ئێ‌وه هه‌رت لات و عوزاتان دی‌وه؟
سێهه‌می‌شیان، که (مه‌نات)ه‌و په‌کی تر له
به‌ته‌کانه؟ ﴿النجم: ١٩- ٢٠

ههروها فهرموده‌ی ئه‌بی واقیدی له‌ی ئه‌ی ﷺ ، که
 گوتویه‌تی: له‌گه‌ڵ پیغه‌مبه‌ر ﷺ بو حونه‌ین
 دمرچوین، که تازه له‌ بی بروایی گه‌رابوینه‌وه، جا
 موشریکه‌کان دره‌ختیکیان هه‌بو له‌لای ده‌مانه‌وه و
 چه‌که‌کانیان پیوه‌ هه‌لدمواسی، که پییان ده‌گوت(ذات
 انواط)، ئیمه‌ش به‌دره‌ختیک تیبه‌ربوین و گوتمان:
 ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا وه‌ک ئه‌وان چۆن دره‌ختی(ذات
 انواط)یان هه‌یه، دره‌ختیکی ئاوا بو ئیمه‌ ده‌ستنیشان
 بکه‌.

رئسای چواره‌م (القاعدة الرابعة)

موشریکه‌کانی رۆژگاری ئیمه‌، له‌ پێشان سه‌ر
 سه‌خترو توندترن، چونکه‌ موشریکه‌کانی پێشان له
 کاتی خو‌شگوزمه‌رانیدا شه‌ریکیان بو خوا بریار ده‌داو
 له‌کاتی ناخو‌شیدا دلیان له‌ شیرک پاک ده‌کردوه،

به لām موشریکه کانی رۆژگاری نێمه، شیرکه که بیان
 بهردهوامه له کاتی خوشی و ناخوشیدا، به لگهش
 نایهتی: ﴿فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
 الدِّينَ فَلَمَّا بَجَّهْنَهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ... ههركه
 سواری كهشتی دهبن، به دلی پاك له بهر خوا
 دهپارێنهوه، ئهگهر خوا نهجاتی دان و گهیانندیه
 سهر وشکانی، دهلێن: خوا شهریکی ههین﴾
 العنكبوت: ٦٥.

(وصلی الله علی محمد وآله وصحبه وسلم)

ناوهرۆك

- ١٣ ..... بنه‌مای یه‌که‌م : خوا به‌دیه‌ینه‌ره
- ٢٤ ..... بنه‌مای دووم : ناسینی ئایینی ئیسلام
- ٣٦ ..... بنه‌مای سینه‌م : ناسینی پیغه‌مبه‌ره‌که‌تان
- ٥٠ ..... چوار پێساکی پێشه‌وا محمدی کوری عبدالوهاب
- ٥٤ ..... پێسای یه‌که‌م (القاعدة الأولى)
- ٥٥ ..... پێسای دووم (القاعدة الثانية)
- ٥٨ ..... پێسای سینه‌م : (القاعدة الثالثة)
- ٦٢ ..... پێسای چوارم (القاعدة الرابعة)

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.forumarabia.com

ئەم ناملىكەيە

سى بىنەماي سەرەكى ئىسلامىت پى
دەناسىنى ، كە برىتىن لە ناسىنى
خوای پەرودەر دگار و ، ناسىنى
پىغەمبەر و ، ناسىنى ئايىنى ئىسلام
، كەبەبى ئاشنا بوون بەم سى
بىنەمايە ، دىن دانامە زرى و
بەتەواوى پەيرەو ناكرى. بۆيە
لەسەر باباى مەسۇلمان پىوستە لىيان
شاردزابى و دەگو پىويست
بىانناسى.

نوسىنگەي تەھسىر

بازاركو: بەرنگار

www.al-tafseer.com

E-mail: tafseeroffice@yahoo.com

ahafasery@tuttnet.com

مەزەن شەمسى دىگە (بازاركو شەمسى دىگە)

2210908 - 2221695 - 2518138

07701387291 07504605122